

עיטורי ירושלים

אחינו יהונתן פולארד

ישיבת 'עטרת ירושלים'

שבט תשע"ד | גליון מספר 89

תוכן

3	קורות רבנו הרב צבי יהודה הכהן קוק זצ"ל
9	שו"תים קצרים הרב שלמה אבינר
11	אל תרצחו את פולארד הרב שלמה אבינר
14	פולארד-האיש שיודע יותר מידי הרב שלמה אבינר
18	יהונתן פולארד האיש שאין לו עצמו הרב שלמה אבינר
22	מכתב לנשיא ארצות הברית
25	תקוה ליהונתן פולארד הרב שלמה אבינר
28	הצל לקוחים למוות אשר מבצרי
37	פולארד הרב ליאור אנגלמן
40	מידע על פולארד

ישיבת עטרת ירושלים

הגיא 51, ירושלים העתיקה, ת"ד 1076 ירושלים 91009
 טל' 02-6284101, פקס' 02-6261528 | www.ateret.org.il

עיצוב גרפי: סטודיו מלך 052-7203050

קורות רבנו הרב צבי יהודה הכהן קוק זצ"ל

ערך הרב שלמה אבינר

הרב יעקב רוזנברג

הרב יעקב רוזנברג היה אחד מדמויות המופת בין תלמידי הישיבה אשר שילבה בין ספרא וסייפא בעידוד ובהמרצת רבנו והרב רענן. רבנו ביקש ממשפחתו לתת יד ושם לזיכרון לאותו תלמיד קרוב, תלמיד חכם, מורה הוראה ולוחם הלח"י, שנהרג במלחמת השחרור על קידוש השם.

כבר בימי לימודו בישיבה קשר הרב יעקב קשר מיוחד עם רבנו, לימוד משותף יום יומי, ואף התייעצויות כל אימת שעמד מול צומת דרכים, כשאלת ההצטרפות למחתרת הלח"י, ואף בשאלת הגיוס לצה"ל אחרי שהשתחרר מהכלא. ערב אחד תוך כדי לימודיו בחדרו בישיבה בשו"ע 'יורה דעה', הוא נתפס על ידי הבריטים. בשעת החיפוש נמצאו בכליו כרוזים של המחתרת והוא נדון לשנתיים מאסר. גם בעת שבתו בכלא הבריטי, התכתב הרב יעקב רוזנברג עם רבנו ושיתפו בקשייו והתלבטויותיו וקיבל בחזרה מרבנו כוחות ודברי חיזוק לאמיתת דרכו. וכן כתב לו רבנו במכתב (כ"ח תשרי תש"ח):

"אבקשך מאד תסלח נא כי מתוך טרדה מרובה בהמשך עבודת הקודש העמוסה עלי נתעכבתי עד הנה מכתוב אליך במצב מעצרך המשונה הזה. הלא תבין ותדע כי מעת שנודע לי המעשה המוטעה והמכאיב של מאסרך לא נחתי ולא שקטתי מדאוג לשלומך ומחפש את הדרך הנכונה לבירורה של אמיתת צדקתך וישרתך ושל הטעות הגמורה שבמעשה זה. במשך השבועות האלה הלא ניכר היה אצלנו חסרונה של הופעתך החשובה גם בסדר התפילה של ישיבתנו המרכזית הקדושה וגם בסדר הלימודים שלה, והנה עתה עם תחילת זמן-הלימודים החדש אנו עומדים להמשיך את שיעורנו המיוחד בספרו הקדוש של מרן אאמו"ר הרב זצ"ל "עולת ראייה", בודאי לא ירבו הימים ותשוב ותתפוס בזה את מקומך המצוין לנעימות כולנו, בע"ה. כי כל מעשה מאסרך זה אינו אלא טעות מעיקרו - הלא ברור וודאי היה זה לנו מתחילה, גם לפני קבלת מכתבך היקר וכל הבירורים המפורטים המעשיים, לפי ידיעתנו והכרתנו

באמת את כל גודל שקידתך בתורה ומסירותך השלמה אליה בטהרות רוחך היקרה, איך שהיא תופסת את כל זמנך וכל מהותך, באין שום מציאות לטיפול בדברים אחרים שהם חוץ ממנה. אך כמובן לפי תסבוכת המצב הכללי של הימים האלה יש אפשרות למקרי טעות כאלה אפילו ביחס לאדם נעלה שכמוך. מד' מצעדי גבר, ואם נזדמן לך, מתוך טעות מצערת ומכאיבה זו של מי-שהוא שגרמה לך להרגיש במצבך האישי משהו מסבלו וממעצרו של עם ישראל כולו, להשפיע מתורתך ויראתך וכל שאר-רוחך ושפע בית מדרשנו, הלא תקבל את זה באהבה ובנעם כראוי לך, חזק והתעודד במשגב שם-קדשו של אלהי(י)...- וכל אור תורתו וישועתו כולה, להכיר כולם את אמיתת כל ישרתך, ובתשובה לדברי כתבי זה נשוב בימים הקרובים בעז"ה להתעלס אתך באהבים באותם דברי-הקודש הרוחניים הרוממים שהיינו רגילים לעסוק בהם, 'ואשתעשע במצותיך' ו'תורתך שעשועי'.

ידיך מוקירך מצפה שלומך ונעמך”.

לצערנו ציפייה זו לא זכתה להתממש, והרב יעקב נהרג על קידוש השם בד' סיון תש"ח.

מתן האישורים לעליה מרוסיה

השנים בין מלחמת העולם הראשונה לשנייה עברו בצורה קשה על היהודים ברוסיה. גזרות גלות לסיביר, אי יכולת לשמור על צביון יהודי, רעב איום ונורא, גל של צרות. יהודים רבים ניסו לעלות ארצה, להציל את נפשם, אך דלתות הארץ היו סגורות. הבריטים נתנו אישורי עליה מיוחדים, סרטיפיקטים, ולא כל אחד יכול היה לקבל. מרן הרב קוק, בהיותו רב ראשי בארץ-ישראל, היה מבקש סרטיפיקטים מהנציב העליון עבור אברכים שרצו לעלות ארצה. את הטיפול בנושא כבד זה הוא העביר לידי טיפולו של רבנו, לקבל ולהשיב על הבקשות הרבות שצבאו על פתח ביתו.

המועמדים לעליה היו צעירים, יש שפנו בעצמם ויש על ידי קרוב משפחה או תלמיד חכם שהכיר אותם. עקב הטיפול הארוך והקשיים הרבים, מתן האישור היה מתארך. לפעמים הצעיר היה מאוכזב, חש רגשי ייאוש וחוסר תקווה מהטיפול בדבר. מאידך, הגיעו גם תגובות שמחה והכרת תודה אל רבנו על הניסיון והמאמץ הרב שעשה.

בין התנאים לקבלת הסרטיפיקט הייתה הדרישה לקבל מידע על המועמד לעליה. מי שהסתייע באישים ידועים, קל וחומר בעלי מעמד ציבורי מכובד, תרם רבות לעניין.

המלצה מתלמידי חכמים או אישים שמכירים סיעה רבות בקבלת האישור. בדרך כלל ציינו את כישורונותיו והנהגותיו של המועמד לעליה כדי לזרז את רבנו בניסיון העלאתו. במיוחד שההסכם עם הנציב העליון, בעניין הענקת הסרטיפיקטים, נועד להעלות כוחות מצוינים המסוגלים לשאת בעול התורה והוראתה בארץ.

בדרך כלל רבנו השיב על גבי המכתב עצמו שנשלח אליו, ומזכיר הישיבה, הרב שמואלי, היה מדפיס ושולח. לרוב רבנו החל במילות ברכה ובקשת מחילה שהתשובה התעכבה, עקב העומס הרב. בסוף האיגרת היה מסיים בציפייה לישועה ומילות ברכה כגון "חזק ואמץ בעוז ישע ד'".

רבנו שמר על האיגרות בצורה מדויקת ומתויקת לפי סדר האל"ף-בי"ת, שמא תארע תקלה, ויישאר גיבוי לכל דבר.

היו פעמים שהבריטים הערימו קשיים בטענה שרק רבנים מגיל חמישים ומעלה יוכלו לעלות ארצה ועוד קשיים מסוגים שונים, על אף מאמצי רבנו. רבנו היה משקיע מאמצים אדירים שהתפרסו פעמים רבות על שנתיים ואפילו שלוש.

מעשה בבחור שרצה לעלות ארצה, אך הרוסים הערימו קשיים עד אין ספור לאישור עלייתו. לבסוף החליט לעלות בלי אישור. רבנו ביקש ממחלקת ההגירה של הבריטים שיאשרו את בואו וכתב לבחור שיעלה גם בלי אישור. בזמן היותו בספינה, רבנו המשיך ללחוץ על מחלקת ההגירה שלא יעכבוהו. אכן הוא הצליח לעלות ואף בא ללמוד בישיבת מרכז הרב.

ומעשה בעוד בחור, שהרוסים הערימו קשיים רבים גם לאחר שקיבל אישור עליה. רבנו כתב שהוא משתתף בצער, אך ידע שאין זה בגלל התרשלות מצדו חלילה. גם הפעם, רבנו עודדו לעלות בלי אישורים, וגם השיג עבורו הלוואה. לבסוף, כאשר הצליח לעלות, רבנו נסע במיוחד מירושלים ליפו כדי להקביל את פניו.

מעשה נוסף, בבחור שעלייתו התעכבה עקב בעיות כספיות, אך כיוון שהישיבה נתנה עבורו ערבות כספית הצליח להגיע ארצה.

תלמיד חכם בשם ר' גדליה איזמן עלה ארצה בימי מלחמת העולם השנייה בזכות רבנו. כאשר היה תלמיד ישיבה בחוץ לארץ, התכתב כמה פעמים עם רבנו ביחס לכתביו של מן הרב ורבנו שלח לו כמה ספרים. כאשר החלה מלחמת העולם השנייה, אביו של ר' גדליה הופנה אל רבנו לבקש אשרת כניסה עבור בנו על ידי הגאון הרב הרצוג. כאשר נודע לרבנו עבור מי הבקשה, הוא שמח ביותר ואמר לאביו שבנו מוכר לו כבר שנים. כאשר צלחה הגעתו ארצה, ר' גדליה בא ללמוד בישיבת מרכז הרב.

רבנו היה פעמים רבות איש הביצוע להעלאת יהודים ארצה על ידי אשרות כניסה ודאג לממש אותן. הוא התרוצץ במשרדי המנדט הבריטי, ובזכות קשריו עם הפקידים והתחייבויותיו לגבי פרנסת הרבנים שבהם טיפל, זכה להציל רבים מאובדן.

כאשר התהליך היה מתעכב, רבנו היה כותב מכתב התנצלות שאין מצדו שום התרשלות והיסח דעת חלילה. הוא גם היה מעודד רבות כדי שלא יתייאשו, ומי שהייתה לו מצוקה כלכלית היה עוזר לו כספית, עבור תשלום כרטיס לאנייה, רישיונות, תעודות ושאר הוצאות.

לעיתים הטיפול היה מתארך שנים, כך שבזמן העלייה, כבר פג תוקף תעודת העלייה, ואז רבנו היה מפעיל את כל כוחו כדי שיחודש הרישיון ולא יישלח חלילה חזרה לגיא ההריגה. כך הביא רבים לארץ האורה.

יהודי רוסיה

בליל הסדר רבנו היה מוזג כוס מיוחדת להזכרת יהודי רוסיה שהיו נתונים בתוך מסך הברזל ובדרישה להוציאם, ודיבר על כך ששלטון רוסיה הסובייטית היא חוליה בשרשרת הרשע שהתחילה ממלכות פרעה במצרים.

יום אחד תלמיד נקרא לבוא אל רבנו מיידית. הייתה שם אישה צעירה שדיברה עברית במבטא רוסי ושמה אביטל, לימים אביטל שרנסקי. רבנו האזין לדבריה בתשומת לב גדולה. בסמוך לרבנו נכחו הרב יהודה ליאון אשכנזי ושני תלמידי רבנו. הוא תכנן את הפעולות על מנת שהארוס של אביטל, אנטולי שרנסקי, לא ייאסר. רבנו תיאר את העלילה שמולבשת על שרנסקי, ואמר: "הנה יש פה האישה הזאת, שהיא בקשרי אירוסין עם ארוסה שנמצא ברוסיה, וחייבים להציל את הבחור הזה מהעלילה שהרוסים מעלילים עליו".

לפתע רבנו הפך להיות כמו מג"ד בצבא: "אתה עשה את פעולה א', אתה עשה את פעולה ב'", וחילק תפקידים כמפקד גדול בצה"ל. הם, שהיו כולם חיילים בצבא, התפעלו איך הארי הזקן, שכל הימים שמעו אותו כרבם הממלא אותם ברוחניות, הפך פתאום לכל כך מעשי: "באיזה שעה? לאן אתה מגיע? מה תעשה? באיזו דרך היא תלך? כיצד היא תחזור? מה הדרך שאביטל תיסע לחוץ לארץ? ולמי בדיוק תגיע?" ממש תכנון עד הפרטים הקטנים.

אביטל שרנסקי

בשעת נים ולא נים תיר ולא תיר הגיעה אביטל שרנסקי לנווה שמחה לקבל מרבנו

ברכה בטרם צאתה לחוצה לארץ. אורו פני רבנו בראותו אותה. היא סיפרה לרבנו על תכניותיה להיפגש עם אישים בדבר שחרור בעלה, ובכלל שוחחו על המצב היהודית ברוסיה. היא סיפרה לרבנו כי מאן דהו שתבע את בעלה לדין מוות, מת עתה וזו כאמור סייעתא דשמיא וסימן טוב. לבסוף היא התנצלה על ההפרעה בזמן, ורבנו אמר: "בינינו אין חשבונות כאלה". (הרב יוסף אלנקוה, קנין תורה עד)

כאשר רבנו היה מוטל על מיטת חוליו הוא קרא למספר תלמידים בשעת לילה מאוחרת ואמר שצריך עכשיו לעמול ולהוציא מהכלא הסובייטי את בעלה של האישה שעלתה לא מכבר לארץ - אביטל שרנסקי. (הרב עודד וולנסקי)

ברית

רבנו לא שבע נחת מהשמות ברית-המועצות או ארצות-הברית, הוא כינה אותם רוסיה ועמא-ריקא, והדגיש שבברית קיימת רק בין ריבוננו-של-עולם לבין עם ישראל. (הרב חיים שטיינר)

שקיפות

עולה חדש מרוסיה, שעלה מקייב בשנת תשל"א, סיפר: "רבנו היה אחד הראשונים שפגשתי בארץ, והפגישה הייתה די מביכה, כי עמדתי לפניו כאילו אני שקוף לגמרי, עם כל חוויות העבר וכל תקוות העתיד, אלא שהחויבות שהקרין וטוב לבו הקלו מאוד על הרגשה זו. באותו זמן לא הבנתי מילה אחת בעברית, ובכל זאת הבנו זה את זה לגמרי. דרך מילים בודדות שידע ברוסית, יצרנו קשר חזק מאוד. בסוף התברר שכל מה שסיפרתי לו הוא כבר ידע, כיוון שמאוד התעניין במה שקורה ליהדות רוסיה, מתוך הרגשה כאילו הוא בעצמו עבר את כל תלאותינו, והוא בעצמו עלה משם. במשך השנים, הוא השפיע רבות בפעילות למען יהדות רוסיה, לא במובן של מתן הוראות, אלא במובן של השראת רוחו עלינו. שנים רבות לפני העליה מרוסיה, הוא היה בטוח בלי צל של ספק שהדבר יתרחש. הוא נתן לי את שמי הנוכחי: ברוך אשיי, כי שמי הרוסי בוריס קוצ'וביסקי מאוד מסובך. שמי אשיי מורכב מראשי תיבות של אבותיי: אברהם, שמעון ויצחק. וכן אמר שיש לזה משמעות של אש. (ברוך אשיי)

הסתכלות פנימית

מבטו של רבנו היה מבט חודר על המציאות ולא מבט שטחי המוני. מתוך עומק של תורה הוא הסתכל על המציאות, לא איך שהיא, אלא איך שהיא צריכה להיות, שהיא האמת ולא מה שנראה לעיניים. מעשה ורבנו לימד את "מהלך האידיאות" ושלכל

עם יש אידיאה אלוהית שמחיה אותו. התלמידים שאלו: "ומה עם רוסיה שהיא מדינה אתאיסטית?" רבנו חייך ואמר: "כמה זמן היא מחזיקה מעמד? שבעים שנה? נראה עוד כמה זמן היא תחזיק!" אז רוסיה הייתה מעצמה אדירה. רבנו גם הסביר איך היא תתפרק - היא מורכבת מהרבה עמים שרוסיה השתלטה עליהם, שסופם להתפרק. (הרב הלל גפן)

עליה מרוסיה

רבנו אמר ליהודי שניצל מן הגיהנום ברוסיה ועלה לארץ: צריך לזכור שעיקר השמחה אינה מפני שניצלת מן המכות ומן המאסר מבחינה גופנית, אלא עיקר השמחה מפני שניצלת מאקלים של כפירה, של ממלכה שלמה ותרבות שלמה אתאיסטית. ניצלת מן הדיכוי של חופש הנשמה ואמונתה.

רוסיה

בשנת תש"ל התחילה הפעילות למען עליית היהודים מרוסיה, ורבנו עודד תלמידים מהישיבה להיות בקשר עם הפעילים, כאשר חלק מן הפעילויות היו חסויות וחלק עדיין חסויות עד היום הזה. חלק מן העולים היו בקשר עמוק עם רבנו ואף יש שמצאו אחר כך דרכם אל הישיבה. רבנו גם פעל בנידון בקרב הפוליטיקאים בארץ ובעולם.

יוסף מנדלביץ'

אמר רבנו על האסיר ציון יוסף מנדלביץ' שהוא "גדול הדור בגבורה" עקב עקשנותו לשמירת מצוות גם בתנאים איומים.

נפילת רוסיה

קרוב לזמן של התמוטטות רוסיה, אמר רבנו: "עומדת ליפול חומת רוסיה" - והתלמידים לא הבינו, אך לאחר זמן כך היה. (הרב איתן אייזמן)

הכרוז האחרון

בכרוז האחרון (השלם) של רבנו ב"ט בטבת תשמ"ב, שנים רבות לפני פתיחת שערי רוסיה לעליה, הוא כתב על "אימת המפולת של היהדות שבגולה", ולעומתה על "מלוא תוקפו של חזון יחזקאל הנביא בפרשת תקומת העצמות היבשות".

שו"תים קצרים

בנושא יהונתן פולארד

הרב שלמה אבינר

ארצות הברית ושחרור פולארד

ש: למה ארצות הברית שהיא מדינה ידידותית לא משחררת את פולארד?
ת: אכן, אין זה מובן. גם לא מובן למה העם האמריקאי, שחרט על דגלו מוסר וצדק, מתנהג בצורה כזאת.

מעשר כספים עבור פולארד

ש: האם מותר לתרום ממעשר כספים עבור פולארד?
ת: כן. מעשר נועד לעניים, והוא מאוד עני מכל הבחינות.

לפעול למען פולארד

ש: האם להמשיך לפעול למען יהונתן פולארד?
ת: בוודאי, אין כאן שאלה. והעיקר לדרוש מהאמריקאים שיתנהגו על פי אמת מידה אנושית.

"מי שברך"

ש: האם לצרף את יהונתן פולארד ל"מי שברך" לשבויים ונעדרים?
ת: בוודאי. הרי הוא גיבור גדול שמסר נפשו למען עם ישראל.

שחרור פולארד

ש: עתה, כשעומדים לצערנו לשחרר מחבלים רבים, באה דרישה מכיוונים שונים לתבוע את שחרורו של יהונתן פולארד. האם אין בכך חילול השם?
ת: וודאי שזה חילול השם, כאילו אפשר לדמות צדיק גדול שמסר נפשו על כלל ישראל, למחבלים רוצחים שונאי ישראל. אם היו מציעים לשחרר את פולארד כנגד

מרגל אמריקאי עצור בישראל - ניחא. אבל לַדְמוּתוֹ לרוצחים, זה חילול השם. אך להשאירו בבית-הסוהר זה חילול השם גדול יותר. הרי לא מדובר כאן בפדיון שבויים בלבד, אלא במצווה גדולה לאין-ערוך. בגלות, אנו מסכנים, לכן כאשר יש יהודי שבוי, אנו מנסים לפדותו תמורת כסף. אך עכשיו אנו מדינה ריבונית, ואנו יכולים לבוא בתביעות.

מול ארצות הברית, איננו קבצנים מסכנים, אלא עם חופשי. האמריקאים אינם עושים לנו טובות לשם שמים. הם צריכים אותנו, ולכן אנו יכולים לבוא בדרישות. ברור, יהונתן כשלעצמו לא יבוא בדרישה כזאת, בהיותו אדם אצילי, אבל אנחנו חייבים לדרוש זאת בכל תוקף.

תליית מודעות

ש: האם מותר לתלות שלטים על פולארד במקומות ציבוריים?

ת: לא. רק במקום שמותר על פי חוק.

מה אני יכול לעשות?

ש: מה אני הקטן יכול לעשות למען שחרור יהונתן פולארד שפעל כל כך הרבה למען עם ישראל?

ת: להתפלל ולעורר את דעת הקהל, בארץ ומתוך כך באמריקה, שעונשו הממושך יתר על המידה הוא עוול.

אל תרצחו את פולארד!

הרב שלמה אבינר

יהונתן פולארד כתב: "אמריקאים הטילו עלי עונש מאסר עולם. ישראל הפכה אותי לעונש מוות".

הא כיצד? התעלמות מכוונת במשך עשרים ושתיים שנה, וגרוע מזה. לא רק חוסר עניין של ממשלות ישראל לשחררו, אלא עניין שלא לשחררו. אולי יש אנשים במעמד רם במדינה המעוניינים בכך שיישאר כלוא.

על כל פנים העובדות ידועות: במשך 22 שנה לא נעשה מאומה כדי לשחררו (מלבד ניסיון אחד בשנת תשנ"ח כחלק מוועידת וואי. למרות הבטחות נשיא ארה"ב, 750 מרצחים שוחררו אצלנו, ויהונתן נשאר בבור).

אולי על כל חידלון פרטי אפשר למצוא תירוק, אך לא על שרשרת מרושעת כה ארוכה, ואם אינכם מאמינים לי, הנה העובדות:

קודם כול, מיהו פולארד?

בהיותו עובד כמנתח מידע בארצות הברית, הוא התוודע לכמות ענקית של תכניות של מדינות אויבות המסכנות את ישראל, כלומר, פיתוח טילים חמושים בנשק אטומי, ביולוגי או כימי וכן תכנון פיגועי טרור נגד מטרות אזרחיות. על פי הסכם שנחתם בינינו לארצות הברית, היה עליה להעביר לנו מידע זה, אך בגדה בנו בגלל העמדות הפרו-ערביות של פקידים גבוהים בממשל. פולארד העיר על כך לממונים עליו, אך בהעדר תגובה, הוא העביר לנו חומר חיוני במשך כשנה וחצי.

- נאמר לו שעל כל צרה שלא תבוא הוא ימצא מקלט בשגרירות ישראל בושינגטון, ואכן הוא פנה לשם כאשר נתגלה, אך נזרק החוצה לידי כוחות הביטחון של ארצות הברית. זה היה הסיור הראשון של ממשלת ישראל לקחת אחריות בשביל מי שהסתכן ומסר נפשו עבורה.

ממשלת ישראל שכרה עבורו עורך דין שעל ידי טעויות מכוונות גרם לו לקבל מאסר עולם, במקום 4-2 שנים המקובלות במקרים דומים.

אותו עורך דין גם לא הגיש טופס להגשת ערעור, מה שמנע לתמיד מפולארד להגיש ערעור.

נתפרה עסקת טיעון בין ישראל לארצות הברית לרעתו של פולארד, והוא קיבל מאסר עולם ללא משפט.

ממשלת ישראל מסרה לארה"ב את המסמכים שיהונתן העביר עם תביעת אצבעות

שלו, מה שסיפק ראיות להרשעתו. ללא מסמכים אלה היו נאלצים לשחררו. ממשלת ישראל שכרה עורך דין מן השורה הראשונה, לשעבר יועץ משפטי של נשיא ארה"ב, כדי לייצג את המפעיל הישראלי של פולארד. אותו משפטן ביקר בארץ והסביר שאם הממשלה תאמר את האמת על פולארד שהוא פעל מטעמה, הוא ישוחרר או יקבל עונש מזערי, אז היא פיטרה אותו מן הייצוג, מינתה עורך דין אחר, ששיקר במשפטו של פולארד, הכחיש כל קשר בין מדינת ישראל לפולארד וטען שהוא פעל על דעת עצמו.

יתר על כן, עד היום הזה ממשלת ישראל מכחישה כל קשר לפולארד מול ארצות הברית ולא הודיעה רשמית שהוא סוכן שלנו.

במשך שבע שנים פולארד נזרק לצינוק של מתקן כליאה לחולי נפש שפשעו, מנותק מכל העולם. ממשלת ישראל לא מחתה אף פעם אחת.

אחר כך הוא נזרק לכלא הכי אלים בכל ארצות הברית. שוב, שום מחאה. הממשלה מינתה סוכן סמוי של המוסד שידאג שפולארד יירקב בכלא, כפי שאותו סוכן חשף בעיתונות בסיום תפקידו.

הממשלה שלחה סוכן מוסד עם דרישה רשמית לפולארד שיתאבד בכלא וכך בעייתו תיפתר סופית.

ועדה ציבורית מזויפת למען פולארד קיבלה שלושה מיליון דולר מהממשלה, כדי לדאוג שהוא לא יצא מן הכלא.

לעומת זאת, כל עורך דין שרצה לפעול למען שחרורו של פולארד לא קיבל אגורה מהמדינה. בשנת תשנ"ה פולארד שכר עורך דין שעתר לבג"ץ של מדינת ישראל, זכה במשפט וקיבל אזרחות ישראלית, אך לא היו שום תוצאות לכך, דבר לא נעשה, והיה כאן רק מס שפתיים.

בשנת תשנ"ח פולארד שוב תבע את המדינה בבג"ץ כדי שיוכר כסוכן רשמי שלנו, וזכה. אך גם לזה לא היו תוצאות, כי שינוי זה במעמדו לא הועבר על ידי הממשלה לארצות הברית. וכן הוא לא נכלל מול ארצות הברית ברשימת הסוכנים השבויים. כך שלשינוי מעמדו זה לא היו שום תוצאות, ולא היה אלא תרגיל תקשורת.

גם היום טוען אותו עורך דין מן השורה הראשונה שהיה אמור לייצג את מפעילו של פולארד, שאם היום הממשלה תודה שיהונתן היה סוכן אשר פעל מטעמנו - הוא ישוחרר. בשנת תשס"ג, כאשר התבצע שימוע חוזר לפולארד בבית המשפט בארצות הברית, לא נכח שום נציג של מדינתנו. יתר על כן, נציג הקונסוליה הישראלית באמריקה השמיע ערב לפני כן בטלוויזיה האמריקאית דברי השמצה על פולארד. כך שהמסר לאמריקאים היה ברור.

בשנת תשס"ג, 112 חברי כנסת חתמו על עצומה-בקשה לשחרורו של פולארד. עד היום הזה הממשלה שלנו לא העבירה אותה לנשיא ארצות הברית. בשנת תשס"ו היה דיון בכנסת של ראשי הסיעות להגיש בקשה רשמית לנשיא ארה"ב. לא נעשה דבר. כל הפניות של פולארד למבקר המדינה שיחקרו למה נושא אינו מטופל על ידי הממשלה - לא נענו, וכולם דחו אותו בזא אחר זה. בתחילת שנת תשס"ו סוף סוף מבקר המדינה קיבל לידו את כל המסמכים והבטיח לטפל בעניין. אחרי שנה הוא הודיע שאין זה מסמכותו. לקח לו שנה לחשוב על זה! עתה יושב ראש ועדה לביקורת המדינה יזם החלטה להורות למבקר המדינה לבחון את התנהלות הממשלה בפרשת פולארד. נקוה שיושג רוב בוועדה ושהם יעמדו איתנים מול לחצי הממשלה.

סיכום:

22 שנה הממשלה לא עשתה מאומה עבור אדם שסיכן חייו למענו. לא הועברה לארצות הברית הכרתו הרשמית כסוכן ישראלי ולא הוגשה בקשה רשמית לשחרורו, ואכן גורמים אמריקאים בכירים תמהים על כך. בינתיים יהונתן חולה מאוד. כל העיניים הנוראים שהוא עבר גרמו לו מחלות רבות: הרס המערכת החיסונית, לחץ דם גבוה, סכרת, דלקת פרקים, גלאוקומה, התקפות כיס המרה, גידולים בסינוס, סינוסיטיס עם דימומים, סחרחורות וכאבי ראש נוראים. ופה משחקים בלך ושוב, ולפעמים טוענים שפועלים למענו בשקט. השקט כל כך גדול שבמשך 22 שנה המצב אכן שוקט על שמריו. העובדות מובילות למסקנה הנוראה שאין לממשלתנו שום תכנית אלא שיהונתן ימות בכלא חלילה, ואז אכן יושג שקט מוחלט וסופי. או שיש כאן מעשה חלם או מעשה סדום. לצערנו, כנראה האפשרות השנייה.

ואנו תמהים, הרי העם רוצה בשחרורו, 112 חברי כנסת, שזה שיא שלא ייאמן, רוצים בשחרורו. אך ממשלתנו אינה פועלת!

איפה המצפון?! איפה הכרת הטובה כלפי אדם שהציל את ישראל?! איפה הלב היהודי כלפי אדם שחייו תלויים על בלימה?! איפה האנושיות כלפי אדם שהתנהג באופן אנושי?! הירשת וגם רצחת?! הכך תקברו אדם חי?!

לא הבאתי אף גמרא, אף פסוק, אין צורך, רק צריך להיות בן אדם.

פולארד - האיש שיודע יותר מדי

הרב שלמה אבינר

אולי מישהו מוכן להסביר לי למה יהונתן פולארד יושב בכלא מעבר לכל זמן סביר? למה מרגלים מסוכנים פי כמה כבר שוחררו מזמן? למה כך מתנהגים כלפי 'מדינה ידידותית'?

וכן, למה פולארד הואשם שמסר לישראל רשימה של כל המרגלים של ארצות הברית שפועלים ברוסיה? ושעקב כך נתפסו או נרצחו ארבעים מרגלים אמריקאים כיוון שהיה בביון הישראלי מרגל רוסי; אך מאוחר יותר נתפסו שני הסוכנים שבגדו, איימס והנסן, והודו; וההוכחה לחפותו של פולארד הייתה כל הזמן מתחת לאף: רשימת הסוכנים האמריקאים ברוסיה נמצאת בכספת אשר הגישה אליה מותרת רק באישור מיוחד שנקרא 'רצועה כחולה', ועיון בה יכול להיעשות רק תחת השגחתם של אנשי ביטחון, ולפולארד לא הייתה 'רצועה כחולה' (ג'ון לופטוס, ששימש כתובע פדרלי במשרד המשפטים של ארצות הברית).

ולמה אחר כך שוב האשימו אותו האשמת שווא שהוא מסר לרוסים את ספר התדרים לגילוי גלי רדיו קצרים, האשמה שנפלה מיד, וגם הודו שזה דבר של מה בכך (לופטוס)? בכלל, אולי יסבירו לי למה מפיצים שם עליו שקרים כל הזמן, שהוא מהמרגלים הידועים לשמצה ביותר בתולדות ארצות הברית, למשל שהעביר מידע מסווג לפקיסטאן(!)?

ואני יודע להשיב בעצמי: היו מעדיפים שייעלם מעל פני האדמה, כפי שאמרו, כולל שגריר ארצות הברית שאמר בביקורו בארץ, שבעצם מגיעה לו הוצאה להורג.

לכן, מהרגע הראשון מציקים לו עד מוות. אך מה לעשות? הבן אדם לא מת. לא מת ולא מתאבד. כנראה הוא אדם חזק מאוד. מה שבטוח הוא שיש לו אמונה חזקה. אביר האמונה. נס הישרדותו שנשאר חי ונשאר שפוי הוא פלא, פלא מן השמים. אבל למה האמריקאים מתפללים בסתר לבם: "פולארד מות כבר"? כנראה הוא יודע יותר מדי דברים, יותר מדי סודות אפלים של אנשים רמי דרג.

דוגמה ראשונה של סוד אפל: האמריקאים ביקשו לגרש את הרוסים מאפגניסטן, לשם כך ביקשו מסעודיה לגייס צבא של טרוריסטים מוסלמים, וסיפקו להם משכורת

ונשק על ידי התיווך של סעודיה. אך אחרי שהרוסים גורשו, סעודיה המשיכה לתת משכורת לאותה מפלצת שאמריקה יצרה, בין השאר ל'אל קעידה' ולאוסמה בין לאדן, כדי שיפעלו נגד ישראל, והם שביצעו את הפיגוע במגדלי התאומים! כיוון שפולארד התריע על כך מראש, הרבה אנשי צמרת באמריקה יצטרכו לתת על כך את הדין ולא כדאי להם שהוא יצא לחופשי (לופטוס).

דוגמה שניה של סוד אפל: ברית המועצות העבירה משלוחי נשק דרך הים לכמעט כל ארגוני הטרור במזרח התיכון. פולארד ידע שהמודיעין האמריקאי קיבל פקודה חתומה מהנשיא לחלוק מידע זה אתנו אך לא ביצע אותה - והוא העביר אותו מידע. זה מאד לא נעים למודיעין האמריקאי (לופטוס).

דוגמה שלישית של סוד אפל: בשנת תשמ"ד פולארד הבחין במבנה של אניות השטות הלך ושוב מיוון לתימן, בה היה לאש"ף בסיס ראשי, והעביר מידע זה לישראל, שהזהירה את יוון, שתפסה את כל מטען האניה - נשק המיועד לאש"ף. אלא שמימון האניה לא בא מאש"ף אלא בפקודת סגן נשיא ארצות-הברית ככופר לאמריקאים בני ערובה השבויים בלבנון. מאוחר יותר פרצה השערוריה הענקית המכונה 'אירן קונטרה', המבצע האפל הסודי ביותר של ימינו, כלומר מכירת נשק אמריקאי לאירן, גם עבור אש"ף. שר החוץ של ארה"ב הועמד לדין, נענש לעשרים וארבע שנות מאסר אך קיבל חנינה מהנשיא. רק זה לבדו נימוק המספיק להחזיק את פולארד לצמיתות בבית סוהר.

דוגמה רביעית של סוד אפל: בשנת תשס"ג הותר לפרסום באמריקה חומר מסווג, אשר עולה ממנו שהצהרות ארה"ב נגד ייצור נשק כימי על ידי עיראק אינם אלא עלי תאנה ושהם מרשים להם להמשיך. יתר על כן, ארה"ב תמכה בהם כל הזמן במימון אספקת כימיקלים, חומר וטכנולוגיה. כאשר נשאלה על כך ארה"ב על ידי מדינת ישראל, היא הכחישה. אך פולארד העביר לישראל צילומי לוויין אמריקאים של מתקנים עירקיים לייצור נשק כימי. אגב, הייצור היה בסיוע מדענים גרמנים ובין השאר באותו חומר כימי שהנאצים השתמשו בו נגדנו בזמן השואה... מה שיותר חמור הוא שהחברה האמריקאית שסיפקה חומר כימי, הייתה שייכת גם לסגן הנשיא ולשר החוץ של ארה"ב. די בכל אלה כדי שאמריקה תרצה שפולארד ישב לנצח בחושך וימות עם סודותיו, ואנו מתפללים שייצא לחופשי, ויחד אתו ניצחון הצדק.

אך סודות אמריקאים, לא הם שמטרידים אותנו כל כך. אנו מכירים אותם ויודעים ש"פיהם דיבר שווא וימינם ימין שקר".

דבר חמור יותר מטריד אותנו, הנוגע לנו ולמדינתנו. מדוע יהונתן סיכן את הקריירה שלו ואת החירות שלו במוסרו למדינת ישראל מידע בעל חשיבות אדירה על פיתוח אמצעי לחימה ביולוגיים, כימיים וגרעיניים, וטילים בליסטיים, בעיראק, באירן בלוב ובסוריה, שנועדו לשמש נגדנו, ואנו גמלנו לו בכך שסילקנו אותו משגרירות ישראל בה ביקש מקלט?

וגם, למה לקח שלוש עשרה שנה עד שהוכר רשמית כסוכן שלנו וזה נעשה רק אחרי עתירתו לבג"ץ? ולמה, אז הוא לא צורף לרשימה הרשמית של משרד הביטחון שלנו, כך שבכלא ארה"ב יש לו עדיין מעמד של עבריין פלילי והיחס כלפיו בהתאם?

ואולי מישהו מוכן להסביר לי מדוע הוא ואשתו אינם זוכים ממדינתנו לשום סיוע כספי, ובמיוחד סיוע רפואי לאשתו החולה מאוד?

אם כבר, גם אשאל למה בקשת חנינה חתומה על ידי 112 חברי כנסת שלנו מעולם לא הוגשה לנשיא ארה"ב? ולמה כל איש ממשלה אצלנו מקשיב לנו בנימוס מתוך הזדהות ומבטיח שיעיין בחומר שנמסר לו ביחס לפולארד אך אינו עושה כלום? או מתחמק: לא ידעתם אלו דברים נוראיים הוא עשה - אינו מפרט כלום.

למה טוענים שיש לפעול בשקט - כל כך בשקט שכבר 23 שנה הוא נמק בכלא? ואני אשיב לעצמי: היו מעדיפים שימות, ואז באמת היה משתרר שקט מוחלט, ואכן נשלח אליו סוכן ישראלי, למסור לו שטוב יעשה אם יתאבד. אך כיוון שסירב פקודה, היחס אליו הוא כאילו אינו קיים.

הרי הרמוניה נפלאה של ישראל-אמריקה, ששתיהן בקול אחד ירננו: פולארד, אנא ממך, מות!

אבל חוזרת השאלה: למה מדינת ישראל רוצה שיעלם מתחת לפני האדמה? זאת כבר אמרנו: הוא יודע יותר מדי. הוא יודע על גורמי ממשל בכירים אצלנו ששיתפו פעולה עם אמריקה ומסרו את כל החומר להרשתנו, עם טביעת אצבעותיו, ועוד ועוד. הם אפילו מפחדים מחשיפת האמת על ידי מבקר המדינה שחוקר עתה את הפרשה, ולוחמים נגדו.

לא נעים לי לספר יותר. נוח לי לצטט ממאמרו של הרב יעקב מידן, ראש ישיבת הר-עציון:

“מבין האנשים בעלי ההשפעה היום על המערכת הפוליטית יש שלושה העשויים להיות מעוניינים שפולארד יוריד עמו את סודו לקבר. האחד הוא כבוד נשיא המדינה שמעון פרס, שהיה אז ראש ממשלה, ובנחישות ובחוסר רגישות דבק בשקר כאילו פולארד פעל על דעת עצמו. הוא היה אדריכל הפלת כל התיקים של כל המעורבים בפרשה על פולארד. השני הוא אהוד ברק, שהיה אז ראש אמ”ן והיה מעורב בהפעלתו של פולארד. לימים כאשר היה ראש ממשלה, סלל לקלינטון את דרך הנסיגה מהבטחתו לנתניהו לחון את פולארד, והמיר אותה בחנינה למקורבו מארק ריץ’. השלישי הוא רפי איתן, שר הגמלאים שחמק מידו הארוכה של המשפט האמריקני באותה פרשה, על ידי הפלת התיק שלו על כתפיו הצרות של פולארד.”
(תשרי תשס”ח)

רק דבר אחד אספר, הידוע לכול. בשנת תשמ”ז, ועדת חקירה ממשלתית בראשות אבא אבן הגישה מסקנותיה מי האשם העיקרי בישראל בפרשת פולארד. משום מה, מאותו רגע, יש שדאגו שהקריירה הפוליטית של אבא אבן תגיע לקצה, ואכן מאז לא שמענו עליו יותר. עיין בספרי היסטוריה למיניהם.

לכן חייבים אנו להחליט פעם אחת ולתמיד אם אנו מדינה ריבונית או גרורה שפלה של אמריקה; אם אנו מדינה ישרה והגונה או סבך של אינטריגות שפלות; אם אנו תלמידי אברהם אבינו ומשה רבנו או לא; אם אנו רוצים לקיים “לא תעמוד על דם רעך” או לא.

להחליט האם אנחנו הולכים בדרכו של יהונתן, אשר מסר נפשו על עם ישראל, וגם עכשיו מתעניין וחי ונושם ואוהב את עם ישראל היושב בציון. יהונתן אינו דואג לעצמו אלא לבעיות הכלל. אכן הוא איש כללי.

אנו נמשיך למחות ולהיאבק עבורו. כי קמנו לתחיה מתוך אהבה ואחוה ושלום ורעות, ולא כדי לחזור לתהומות שפלים של העבר. לא ולא!

אנו נבנה את חיינו על יסודות המוסר והצדק, הכרת הטוב, הערבות ההדדית ואחוה. זה מה שנותן זכות קיום למדינתנו.

יהונתן פולארד

האיש שאין לו עצמו

הרב שלמה אבינר

חלק א

זמן רב אנו עומדים תחת הגשם ונרטבים, וטוב שאנו עושים זאת למען יהונתן, שכן הוא נרטב עבורנו בכל מלוא עצמיותו. הוא איש שלא חשב על עצמו אלא רק על אחרים, וביטל את עצמו למען אחרים. שמא תאמרו: סוג כזה של אדם שאינו חושב על עצמו אלא רק על אחרים, יבוא עליו הכורת ולא יישאר ממנו זכר, ובעולם הזה רק מי שיש לו מרפקים, הוא שישרוד, על פי הדרוויניזם החברתי: החזק שורד, בעוד המוותר ועדין הנפש נעלם. לא כן הוא. הדינוזאורים האגואיסטים שלא דאגו אף לילדיהם נכחדו, ולעומתם הציפור שרובצת על הבנים, שרדה. ועד שאנו מדברים על ציפורים, איפה כל הממלכות שהציקו לנו, מצרים, בבל, פרס ומדי, יוון ורומא? נעלמו! ואנו, עם ישראל - כאן!

מה היה שיא האגואיזם בימי קדם? סדום! הם סירבו לתת אגורה לעני מחשש שלא יישאר להם מאומה. בחורה שריחמה על עני נשרפה ובחורה אחרת נמרחה בדבש ונעקצה מדבורים עד מוות! ומיהו הקצה של אדם שאין לו עצמו אלא רק אחרים? אברהם אבינו, שרץ להכניס אורחים ולדאוג להם כפי יכולתו, אפילו בהיותו כואב מברית המילה, ומוותר ללוט מימין או משמאל; כאשר נודע לו שלוט שבוי, אינו עושה חשבונות רבים אלא מגייס את כל תלמידיו כדי להצילו; מתפלל על סדום. אך אל נא תחשבו שבגלל היותו מסוג "אדם שאין לו עצמו" - היה מסכן. לא כן, הוא היה עשיר יותר מסדום. גם יצחק אבינו היה עשיר מאוד, עד כדי כך שאמרו: מזבל פרדותיו של יצחק ולא מזהבו של אבימלך (בראשית רבה ס"ד/ו').

לאברהם אבינו היה לב טוב, הוא חשב על אחרים ולא על עצמו. וכן אליעזר עבד אברהם חיפש עבור יצחק אבינו בחורה שאינה חושבת על עצמה אלא על אחרים, רצה מן הבאר אל השוקת להביא מים לכל צמא, ו"אתה הכחת" (בראשית כד יד). "ראויה היא לו שתהא גומלת חסדים וכדאי ליכנס בביתו של אברהם" (רש"י).

וכן משה רבנו, היה נסיך מצרים אך יצא אל אחיו. מה שעניין אותו, זה האחוה. פרעה הציע לו תפקידים רבים אך הוא רצה דווקא להיות אחראי על מחנות הריכוד כדי לעזור לאחיו. כשראה איש מצרי מכה איש עברי, לא עשה חשבונות רבים אלא הרג את המצרי. הוא ידע שמעתה ירדפוהו כל משטרות מצרים, ואכן זה מה שקרה, וד' עשה לו נס, "ויצילני מחרב פרעה" (שמות יח ד). הוא לא חשב על עצמו אלא על אחרים. גם כאשר הגיע למדין ראה את הרועים מציקים לבנות יתרו, על אף שראוי שאדם זר ביומו הראשון, ינמיך את הפרופיל ולא יתבלט, הוא לא עשה חשבונות של עצמו אלא של אחרים.

יש סוג אדם שאין לו עצמו ויש סוג אדם שיש לו רק עצמו. יהונתן הוא מסוג שאין לו עצמו. וכי לא ידע מה עלול לקרות? וכי לא ידע שהאמריקנים קנאים, אכזריים וקשים בתחום זה? ואמנם הוא מסר את נפשו לא רק באופן חד פעמי אלא על כל פיסת מידע. דומה הדבר לים סוף שלא נבקע מקצה לקצה כאשר נחשון קפץ (פירוש רבנו בחיי), אלא ככל שהתקדם כך נפתח הים לפניו, "הים ראה וינס" (תהילים קיד ג). כל פיסת מידע - פיסה של מסירות נפש. וגם כאשר נתפס, הוא עיבב כפי יכולתו כדי שאנשי הקשר הישראליים שלו יוכלו להימלט.

זה אדם שאין לו בעולמו אלא אחרים. גם עתה בבית הסוהר הוא דואג לאחרים, מתעניין, משגר את אשתו לנחם אבלים, ועושה מרחוק כל מה שיכול.

כל מהותו של עם ישראל היא סוג אנשים שאין להם עצמם אלא אחרים. כתוב בשולחן ערוך ביחס לבחירת בן זוג שיש לבדוק היטב שלא יהיה מן הסוג שיש לו רק עצמו. שמא כלל אינו יהודי אלא גבעוני (שו"ע אה"ע ב ב), כי הגבעונים לא מבני ישראל המה, אין להם לב, וישראל הם "ביישנים, רחמנים וגומלי חסדים" (יבמות עט א).

חלק ב

אנו בני ישראל, החושבים על אחרים, מתייצבים מול אדם שחשב הרבה מאד על אחרים, ועלינו להכיר לו טובה. הכרת טובה היא עוד לפני לב טוב. גם מי שאין לו לב טוב לפחות יכיר תודה למי שעשה לו טובה. ספר חובות הלבבות מבאר שהא"ב של כל המוסר וכל המידות הטובות זו הכרת טובה.

הכרת טובה היא קיצונית אצלנו, אפילו כלפי מצרים. "לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו". זו הייתה הכנסת אורחים נוראה של שעבוד בפרך, גזרות קשות לזרוק

תינוקות ליאור ולשחוט ילדים עבור דמם! בכל זאת, לא היה לנו מקום חלופי להיות בו.

ויש להכיר טובה לכלבים, שכאשר יצאנו ממצרים, לא חרץ כלב לשונו. יצאנו בחצות, מלאך המוות בעיר, כלבים בוכים (ב"ק ס ב). לו נבחו אז הכלבים כאשר יצאו מיליונים, זה היה גורם פאניקה נוראה, אנשים היו נדחפים ונדרסים. לכן אם יש נבלה, לכלב תשליכון (שמות כב ל). וכי זה אותו כלב? וכי לכלב יש בחירה חופשית? אלא בהכרת טובה אנו הולכים עד הסוף, כי היא יסוד הכול!

יתר על כן, את מכת הדם ביאור לא משה רבנו עשה, כיוון שהמים הצילוהו. וכי אלו אותם מים? וכי למים יש בחירה חופשית?! אלא זוהי הכרת טובה למים! כן במכת כינים, אהרן הוא שהכה את העפר, מתוך הכרת טובה של משה רבנו שחול הצילו, "ויטמנהו בחול" (ב יב).

הכרת טובה למצרים, לכלבים, למים ולעפר! עד כדי כך! ואין הכרת טובה ליהונתן פולארד?! לא ייתכן! לאיזה שפל הגענו? כל עם ישראל היה צריך להתגייס כדי להצילו. כך נוהג עם וקל וחומר מדינה. אחד בשביל כולם וכולם בשביל אחד - אמנם אין זה כתוב בגמרא, אלא על ידי אלכסנדר דיומא - אבל זה נכון.

לצערנו, אנו בעולם של שקר, אין רואים בו את האמת, אין רואים למי יש לב טוב. וכיצד לוחמים בעולם של שקר? בעזרת האמת! האמת מכחידה, מורידה ומחסלת את השקר! העולם מלא שקרים. שקרים על יהונתן, שקרים כאילו ארץ ישראל אינה שלנו ושקרים על התורה. נגד השקר אי אפשר להילחם במקלות, אלא על ידי שאומרים את האמת שוב ושוב. השקר, היצר הרע, הסטרא אחרא, הרוע, והנבזות - מפחדים מן האמת יותר מכול. כל הזמן יש לחזור על האמת. בעזרת אמת אחת, אפשר להכחיד הרים ענקיים של שקר.

אמת של תורה, של חסד, של אנושיות - מרחיקה את הרוע, את השקר, את הסטרא אחרא, לכן אנו נקראים לצעוק כל הזמן את האמת. הכול מלחמה אחת, מלחמה על האמת, מלחמה למען יהונתן ועוד מלחמות רבות. "תתן אמת ליעקב", ו"הקב"ה, חותמו אמת".

מי שעושה חסדים בלי חשבון דבק במידותיו של הקדוש ברוך הוא. מידות רבות יש לו לריבונו של עולם, אך המידה הראשונה, לפני הכול, מעל הכול, יסוד הכול, שורש הכול - היא החסד. עולם חסד ייבנה. ריבונו של עולם עושה חסד בכל יום ובכל עת ובכל שעה ובכל רגע. מי שעושה חסד דבק בד', בין שיש לו כיפה, בין שאין

לו כיפה. זו רוח עליונה המפעמת באדם ממרומי מרומים. "האיווי להיות טוב לכל, בא ממקור עליון", כותב מרן הרב קוק (ע"פ אורות הקודש ג שטז). להיות טוב לא כתוצאה מחשבונות, אלא משום שהטוב הוא טוב. זו מידתו העליונה של ריבונו של עולם והיא לפני הכל, לפני כל המדע ולפני כל ההתחכמות, לפני כל התורה ולפני כל הקדושה. לפני הכול - חסד!

זוהי מידתו של יהונתן אשר נטל על גבו משימה כה גדולה. יש פתגם אמריקאי, שלעיתים אדם נושא על גבו מאורעות גדולים יותר ממנו. ההשגחה האלוקית בחרה בו לעשות חסד גדול זה ולהביא הצלה גדולה לעם ישראל.

את האמת הזאת עלינו לצעוק כל הזמן, היא תגרש את החושך, את החומריות, את האגואיזם, את התאוה, את האדם אשר אין לו אלא עצמו. ומי שאין לו אלא אחרים, הוא האדם המאושר.

התאספנו תחת הגשם בשביל המצווה הגדולה הזאת של שחרור יהונתן, וכל מי שנמצא פה הוא שליח של האמת הזאת, בכל מקום יכריז עליה, אחרים ישמעו ואף הם יחזרו עליה, כך תלך אמת זו ותתפשט באומה כולה.

אנו מצפים ליום שבו יהונתן יצא לחופשי ויעמוד פה, יישא דברי תורה, אנחנו נשמע, ונוכל להצטופף בצלו של אדם שנוכל לומר עליו: הנה זה אדם שאין לו אלא אחרים, אדם שאין לו עצמו. בעקבותיו נלך, נדבר ונתפלל, עד ישועתו השלמה וחזרתו בתוכנו במהרה בימינו אמן.

מכתב גלוי

לנשיא ארצות הברית בעניין פולארד

הרב שלמה אבינר

כבוד נשיא ארצות הברית

רוב שלום,

לרגל סיום כהונתך הרמה - קודם כולו אנו רוצים לומר לך שאנו, העם היושב בציון, מעריכים מאוד מה שעשית למען ביטחוננו לאורך השנים. וזה לך לזכות עולם ולברכת עולם שזכית לסייע לעם-עולם.

מתוך כך אנו בטוחים שנמצא אצלך הבנה למניעיו של יהונתן פולארד כאשר פעל למען ביטחוננו והעביר לנו מידע על חימוש ערבי לא קונבנציונלי נגדנו ועל הכנות לפעילות טרור ערבי נגדנו - מה שהציל נפשות רבות מישראל.

אמנם בזה הוא עשה עברה נגד ארצות הברית, אבל הוא קיבל את עונשו על כך שבבתו עשרים ושלוש שנים בבית סוהר בתנאים קשים מאוד.

יהונתן פולארד הוא האדם היחיד בהיסטוריה של ארצות הברית שקיבל מאסר עולם בגלל העברת מידע למדינה ידידותית בת ברית, כאשר העונש המרבי בגלל עברה כזאת הוא עשר שנים והממוצע הוא בין שנתיים לארבע שנים.

ואמנם נשיא ארצות הברית רשאי לתת חנינה ללא צורך לספק הסבר, אך בוודאי לא יעשה דבר חסר שחר.

גם ודאי ידוע לכבודו שאישים בכירים בארצות הברית, שהתנגדו בעבר לשחרורו של פולארד, תומכים עתה בחנינה, כגון ג'יימס וולסי, ראש הסי.אי.אי לשעבר, שאמר בכנס הרצליה בחורף תשס"ז על נושא אירן ומלחמת העולם השנייה:

"כשהייתי בממשלה, עברנו על התיקים של מקרה פולארד, והתנגדתי בזמנו לשחרור מוקדם משום שהוא באמת גנב חומר סודי מממשלת ארצות הברית, וכאקט של הגנה על המידע החסוי של העם האמריקני, אני חשבתי שמישהו כזה חייב להיענש.

“כעת, לאחר שריצה עשרים שנה בכלא, דעתי היא, כפי שכבר הבעתי לפני כחודש בג'רוזלם פוסט, שמאסר של עשרים שנה הוא די והותר ויש להתחשב במערכת היחסים בין ארצות הברית לישראל”.

לכן אנו פונים אליך, האיש הרם, שלא תנהג במידת הדין הקשה, אלא במידת הרחמים והסליחה כלפי האיש שכבר שילם 23 שנה מתוך סבל נורא, ועתה מצבו הבריאותי גרוע, ותיתן לפרשה זו, סיום אנושי הומניטרי. ובזכות זאת ד' יברך אותך ויברך את אמריקה.

בכבוד רב,

שלמה אבינר

מפגש הרב אבינר עם יהונתן פולארד

[מתוכנית הרדיו]

הרב ביקר בבית הכלא באמריקה בו כלוא יהונתן פולארד והפגישה ארכה כשעתיים. אמר הרב: "הוא לא דיבר איתי על הצרות שלו אף שהוא כבר 25 שנה בכלא ובנוסף הוא חולה כרוני ואקוטי. הוא מוטרד בעיקר מהמצב של עם ישראל. הוא מאוהב בעם עד כלות הנפש, ואמר לי: 'אני חייב לצאת עכשיו, כי מחכים לעם ישראל מבחנים קשים. אני רוצה לתרום את חלקי בשעות המכריעות האלה'. כואב לו על כך שהממשלה לא דרשה מממשלת ארה"ב לשחררו, אך יותר כואב לו חוסר האחוה בעם".

פולארד אמר כי אינו מעוניין להשתחרר במסגרת עסקה לשחרור מחבלים או בעסקה להקפאת בנייה בהתנחלויות. הרב סיפר כי מדובר באיש בעל מוח אנליטי ויצירתי מלא אמונה והומור ש"יודע בדיוק כל מה שקורה בארץ-ישראל": "לא רק לעם ישראל יש לו מסירות-נפש, הוא מוסר נפשו למען קיום תורה ומצוות וזה לא קל, בפרט בכשרות ובצניעות. בגלל מחלתו הוא נאלץ לשתות הרבה והיה שמח על כך, כיוון שניתנה לו האפשרות לברך על המים".

במהלך הביקור ביקש פולארד מהרב אבינר "דבר גדול" כלשונו - לנטוע עץ-פרי במקום מגוריו עבור ילדיו ונכדיו של פולארד והרב ביקש מכל אחד שנוטע עץ לרשום את העץ באתר של פולארד וכן לכתוב לפולארד על כך.

הרב דיבר על חשיבות המכתבים ששולחים לו: "המכתבים שכותבים אליו נותנים לו חמצן ומזה הוא חי. אני נוהג לשלוח אליו כל יום שישי גלויה באנגלית המגומגמת שלי. אגב, הוא אמר: 'אם כותבים לי באנגלית רוטה - אני מבין שזה מלאכותי. אם זה באנגלית מלאה בטעויות - אני יודע שזה מכל הלב'. אצלי, בלי להתכוון, זה יוצא מכל הלב..."

תקווה ליהונתן פולארד

דברי פתיחה בתוכנית רדיו

הרב שלמה אבינר

שאלה: האם יש תקווה ליהונתן פולארד?

תשובה: זו שאלה של חוסר אמונה. תמיד יש תקווה. "אפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים" (ברכות י, א). כמובן, לא די רק לומר שיש תקווה באורח פסיבי, אלא צריך לפעול כדי לזרז את הדברים. מן הרב קוק מסביר שצפייה לישועה מתחלקת לשני חלקים: חלק ראשון - גם כשהכול נראה תקוע, לא להתייאש. להאמין שריבונו של עולם פועל ומביא פתרון. חלק שני - לבדוק בעצמינו, אם יש פתרונות מעשיים. אם יש פתרון שמסתמן באופק, אזי צריכים לפעול להגשמתו.

כעת, יש פתרון שמסתמן ביחס ליהונתן, והוא: חנינה מנשיא ארצות הברית לרגל סיום כהונתו. זה מנהג שכוח בארה"ב שהנשיא נותן לאנשים חנינה. כמובן, לא כל בחירה של הנשיא את מי לחון תמיד מוצאת חן בעיני כולם. אבל היות והוא חונן הרבה, מי שלא אוהב את החנינה האחת כן אוהב את החנינה האחרת. הנשיא קלינטון חנן מאה וחמישים אנשים בסוף כהונתו. לכן נקווה שגם פולארד יהיה בתוך כל אלה שהנשיא בוש יחון.

אנחנו יכולים לחזק את התקווה הזאת בעזרת דבריו של ג'יימס וולסי, לשעבר ראש הסי-איי-איי, אדם שמתוקף תפקידו הכיר את כל המסמכים המסווגים הנוגעים לפרשה. הוא אף היה בעד מאסרו של פולארד והתנגד לשחרורו המוקדם, בגלל שלדעתו פולארד גנב חומר סודי מארצות הברית ולכן מגיע לו עונש קשה. ועם כל זאת כבר לפני שנתיים וחצי הוא אמר שעכשיו שעברו עשרים שנה, לדעתו אפשר לשחררו. אם אנחנו מסתכלים בטבלת העונשים, אף אחד בארצות הברית לא קיבל על עברה דומה, שמוגדרת כ"מסירת חומר סודי למדינה ידידותית", עונש חמור כל כך - מאסר עולם. המקסימום שקיבלו על עברה כזאת הוא עשר שנים והממוצע של ריצוי העונש בפועל הוא שנתיים עד ארבע שנים. אז אם אפילו ג'יימס וולסי שרצה מאסר ארוך עבור פולארד מודה שאפשר לשחררו - אנחנו יכולים לראות את זה כתקווה סבירה ולפעול.

קודם צריך לפעול בתוך ארצנו, כי ברור שארצות הברית לא תיתן חנינה אם אין בקשה מממשלת ישראל. עד היום, על פי רוב, עמדתה של ממשלת ישראל בנדון הייתה די פושרת. לכן צריך לחזק את דעת הקהל בנושא כדי שהממשלה תבין שזה רצון האומה ותפנה לארצות הברית. איך מחזקים את דעת הקהל?

א. לדבר ולדבר ולדבר על זה בלי הפסקה ובכל הזדמנות: בשיחות אישיות, במאמרים, ברדיו, בטלוויזיה, בשירים - שירים באנגלית ושירים בעברית, בכנסים. צריך לדבר על הנושא בכל מקום אפשרי במשפחה, בעבודה, בטרמפ, בתנועות נוער, בבית ספר וכן הלאה.

ב. ללבוש צמיד תכלת שקורא לשחרור פולארד. ניתן להזמין מאתר האינטרנט של פולארד:

ג. לעשות "מי שברך" לשלום פולארד בבתי כנסת. ניתן להוריד נוסח מהאתר.

ד. יהודים נוהגים לחלק בחתונות ובבר מצוה כל מיני דברים כמו ברכונים, אבל ב"ה יש הרבה ברכונים. לכן אפשר להשיג מאתר האינטרנט של פולארד ברכה של הרבנים הראשיים לשחרור יהונתן פולארד, ולהדפיס בהקדשה לחתונה או לבר מצוה.

ה. בהזמנה של חתונה, אנשים אוהבים להדפיס כל מיני פסוקים ומאמרי חז"ל. כידוע זו בעיה הלכתית, כי רוב האנשים זורקים את ההזמנות לפח. לכן במקום להדפיס את הדברים האלה, תדפיס אמירות בנושא שחרורו של יהונתן.

ו. ניתן להשיג סטיקרים באתר של יהונתן, ולחלק סטיקרים למכרים או לסתם לאנשים ברחוב.

ז. כל דבר לשחרורו של פולארד עולה כסף, לכן חשוב לתרום כסף, ובוודאי שזה נחשב הוצאה למעשר כספים. מעשר כספים מיועד לעניים ופולארד עני שבעני. כתוב בגמרא (בבא בתרא ח, א) שמכל מצוות הצדקה שיש, המצווה הכי גדולה - "מצווה רבה" - היא פדיון שבויים, כי הוא גם עני, גם חולה וגם נמצא בסכנת נפשות.

ח. בגלל שעד עכשיו כמעט כל המתגייסים למאבק למען פולארד הם אנשים דתיים, זה נראה כאילו זה עניין דתי. לכן אם אתה מכירים חילונים חשובים - פרופסורים, אלופים, שופטים וכו' - אנא הסבירו להם מה קורה לפולארד ונסו לדרבן אותם לפעול ולגייס עוד אנשים מהציבור הרחב.

ט. כתוב לנשיא ארצות הברית. כמובן לא דברי בוז, כי אם מבקשים ממישהו לתת חנינה צריכים לדבר אליו בנימוס ובתחנונים.

י. אנא לכתוב לפולארד כדי לחזק אותו. הרי זה ניסי נסים איך האדם הזה מחזיק מעמד, איך הוא לא משתגע, איך הוא לא מת, איך הוא לא התפרק מבחינה גופנית. הוא לא חי מחומר, הוא חי מרוח, הוא חי מאהבת עם ישראל, הוא חי מאהבת ארץ ישראל. ובין השאר הוא חי מהמכתבים ששולחים לו. אנא כתבו לו מכתב באנגלית וללא מילים בעברית באותיות אנגליות, כי אחרת זה רק יעוכב על ידי הצנזורה.

כל זה אידיאל, כל זה אהבת ישראל, כל זה אחריות, כל זה הכרת טובה.

”הצל לקוחים למוות”

עיונים במצוות פדיון שבויים¹

אשר מבצרי

הדברים הבאים בנושא פדיון שבויים, מוקדשים ליהונתן פולארד הי”ו, שבשנתו 29 בכלא האמריקאי מצבו קשה ביותר.

א. גדר מצוות פדיון שבויים ברמב”ם

מלמדנו הרמב”ם בהלכות מתנות עניים פרק ח הלכה י: ”פדיון שבויים קודם לפרנסת עניים ולכסותן, ואין לך מצוה גדולה כפדיון שבויים. שהשבוי הרי הוא בכלל הרעבים והצמאים והערומים, ועומד בסכנת נפשות, והמעלים עיניו מפדיונו - הרי זה עובר על: לא תאמץ את לבבך, ולא תקפוץ את ירך, ועל לא תעמוד על דם רעך, ועל לא ירדנו בפרך לעיניך, ובטל מצות: פתח תפתח את ירך לו, ומצות וחי אחיך עמך, ואהבת לרעך כמוך, והצל לקוחים למוות והרבה דברים כאלו, ואין לך מצוה רבה כפדיון שבויים.”

בפשטות למדנו מדברי הרמב”ם:

א. פדיון שבויים הינו הצדקה הגדולה ביותר- וקודם לצדקה הרגילה של עניים וכו’.
ב. המצווה אינה רק במבחן התוצאה ביחס לשבוי, אלא לא פחות מכך מוטלת עליו חובת המאמץ לפדיון השבוי, כאשר לפני המבחן המעשי - עומד מבחן היחס הנפשי שלנו לאח השבוי, כדברי הרמב”ם: ”וכל המעלים עיניו מפדיונו הרי זה עובר על...”, המצוה מתחילה מתוך הפנמת חובתנו שלא להתעלם מהאח השבוי.

ב. פדיון השבויים הראשון בתולדות ישראל

מעשה אבות-סימן לבנים, רבות למדנו מהמלחמה הראשונה לחילוף שבויים- בה יצא אברהם אבינו להצלת לוט מידי ארבעת המלכים. כאשר נשבה לוט

1. המאמר התפרסם לראשונה בחוברת ”אמונת עיתך” של מכון התורה והארץ. נושא פדיון השבויים הינו רחב ומורכב ביותר ומאמר זה הינו בבחינת מבוא בלבד.

נאמר: "ויקחו את לוט ואת רגשו בן אחי אבךם..." אולם מה שומע אברהם אבינו? "וישמע אבךם כי נשבה אחיו..." - ולא בן אחיו. למרות שלוט התרחק מאברהם, והיה רק בן אחיו, הרי שאברהם אבינו רואה בו בזמן צרה את אחיו, ומתוך כך הוא לא מתעלם אלא יוצא מייד להצלתו. מעשה אבות סימן לבנים: מאברהם אבינו אנו לומדים שעלינו לא להתעלם מאח בשבי, אלא להפנים את מצבו ואת אחריותנו לפדותו ומתוך כך נובע הצד המעשי- שגם אותו נלמד ממסירות הנפש של אברהם אבינו, שסיכן את עצמו ויצא למלחמת עולם נגד ארבעת המלכים - רק כדי להציל את לוט. דווקא מתוך מלחמה מוסרית זאת-זכה אברהם אבינו לניצחון מזהיר על ארבעת המלכים ולקידוש שם שמים ברבים.

ג. מקור לפסק הרמב"ם

המקור העיקרי לרמב"ם מהסוגיה בבא בתרא (דף ח):

"איפרא הורמיז אימיה דשבור מלכא, שדרה ארנא דדינרי לקמיה דרב יוסף, אמרה: ליהוי למצוה רבה. יתיב רב יוסף וקא מעיין בה, מאי מצוה רבה? א"ל אביי, מדתני רב שמואל בר יהודה: אין פוסקין צדקה על היתומים אפילו לפדיון שבויים, שמע מינה: פדיון שבויים מצוה רבה היא. אמר ליה רבא לרבה בר מרי: מנא הא מילתא דאמור רבנן דפדיון שבויים מצוה רבה היא? א"ל, דכתיב (ירמיהו טו): "והיה כי יאמרו אליך אנה נצא, ואמרת אליהם כה אמר ה': אשר למות למות, ואשר לחרב לחרב, ואשר לרעב לרעב, ואשר לשבי לשבי"..." ואמר רבי יוחנן: כל המאוחר בפסוק זה קשה מחבירו. חרב קשה ממות - אי בעית אימא קרא, ואי בעית אימא סברא. אי בעית אימא סברא, האי קא מינוול והאי לא קא מינוול, ואבע"א קרא יקר בעיני ה' המותה (חסידיה) (תהלים קט"ז-ט"ו). רעב קשה מחרב - איבעית אימא סברא, האי קא מצטער והאי לא קא מצטער, איבעית אימא קרא, טובים היו חללי חרב מחללי רעב (איכה ד'-ט'). שבי [קשה מכולם], דכולהו איתנהו בי".

מסביר רש"י (שם):

"שבי כולהו איתנהו ביה - שהוא ביד העכומ"ז לעשות בו כל חפצו אם למות [אם לחרב] אם רעב".

ד. הקושיות על הרמב"ם

מתוך הסוגיא בגמרא - מרחיב הרמב"ם ומעמיק במשמעות המצווה, ועיין בלשונו

מעלה שאלות אחדות:

1. הרמב"ם הביא רשימה של ארבע מצוות לא תעשה, ושלוש מצוות עשה, אולם מדוע בנוסף לרשימה ארוכה זאת מוסיף הרמב"ם פסוק ממשלי-"והצל לקו חיים למות"?

2. מה כוונת הרמב"ם בסיום - והרבה דברים כאלו?

3. מדוע חוזר הרמב"ם בסוף ההלכה, "ואין לך מצוה רבה כפדיון שבויים" - הרי כבר בפתיחה נאמר 'ואין לך מצוה גדולה כפדיון שבויים'?

4. הלאו החמור ביותר עליו עובר מי שמתעלם מהשבוי הינו - "לא תעמוד על דם רעך". מדוע אם כן מביא הרמב"ם את נושא פדיון השבויים כאן בהלכות צדקה, ולא בין ההלכות העוסקות בפיקוח נפש?

כדי להעמיק במשמעות המצווה נתחיל מהשאלה האחרונה, תוך כדי עיון במצוות הצדקה, וממנה נגיע בע"ה להסברת העניין כולו.

ה. שני גדרים במצוות צדקה

בהלכות מתנות עניים (פ"י ה"א) פוסק הרמב"ם:

חייבין אנו להיזהר במצוות צדקה יותר מכל מצות עשה, שהצדקה סימן לצדיק זרע אברהם אבינו שנאמר: 'כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו לעשות צדקה...' ואין כסא ישראל מתכונן ודת האמת עומדת אלא בצדקה, שנאמר: 'בצדקה תכונני' ואין ישראל נגאלין אלא בצדקה, שנאמר: 'ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה'.

לשון הרמב"ם קשה: האמנם חייבין אנו להיזהר במצוות צדקה יותר מכל מצוות עשה? הרי ישנם מצוות עשה חמורות יותר כמו מילה ופסח! ועוד קשה מדוע מביא הרמב"ם באמצע ההלכות - את ההסברים על חשיבות מצוות הצדקה ולא בתחילתם בתור דברי פתיחה כדרכו?

ייתכן שההסבר הוא, שהרמב"ם רצה ללמדנו שישנם שני גדרים בענייני צדקה: גדר ראשון קיים במצוות צדקה כלפי הפרט והקהילה שקיימת תמיד גם בגלות ובכך עוסק הרמב"ם בתחילת הלכות צדקה שבמתנות עניים. וגדר שני במצוות הצדקה כלפי הכלל, ולפי זה הצדקה הינה מצוות המפתח לבניין החברה והכלל במדינה היהודית. במשמעות זאת צריך להיזהר במצוות הצדקה יותר מכל מצוות עשה. נדייק, בדברי הרמב"ם: "חייבים אנו להיזהר במצוות צדקה..." בהתייחסות לרבים

ולא ליחיד. כך גם בהמשך ההלכה העוסקת בצדקה כבסיס לבניין האומה- כפי שנלמד מאברהם אבינו כבסיס לבניין כסא ישראל- המלכות והמדינה, כיסוד לבניין דת ישראל- במובנה הכללי, וכיסוד לגאולה: "ואין ישראל נגאלים אלא בצדקה".

בהמשך ההלכות בפרק זה, מלמדנו הרמב"ם על המבנה החברתי הנכון לפי התורה. כל פרק י בהלכות מתנות עניים עוסק במובן הציבורי-חברתי של הצדקה, כפי שבוטל מאוד לדוגמא בהלכות ב- ג בהם הרמב"ם דן על יחסנו לצדקה:

הלכה ב: לעולם אין אדם מעני מן הצדקה, ואין דבר רע ולא היזק נגלל בשביל הצדקה, שנאמר: והיה מעשה הצדקה שלום. כל המרחם - מרחמין עליו, שנאמר: ונתן לך רחמים ורחמך והרבך. וכל מי שהוא אכזרי ואינו מרחם יש לחוש ליחסו, שאין האכזריות מצויה אלא בעכו"ם, שנאמר: אכזרי המה ולא ירחמו. **וכל ישראל והנלוה עליהם - כאחים הם שנאמר בנים אתם לה' אלהיכם ואם לא ירחם האח על האח מי ירחם עליו, ולמי עניי ישראל נושאים עיניהן, הלעכו"ם ששונאים אותו ורודפים אחריהן?! הא אין עיניהן תלויות אלא לאחיהן.**

הלכה ג: כל המעלים עיניו מן הצדקה- הרי זה נקרא בליעל, כמו שנקרא עובד עכו"ם בליעל. ובעכו"ם הוא אומר- יצאו אנשים בני בליעל, ובמעלים עיניו מן הצדקה הוא אומר- השמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל. ונקרא רשע, שנאמר- ורחמי רשעים אכזרי. ונקרא חוטא שנאמר- וקרא עליך אל ה' והיה בך חטא. והקב"ה קרוב לשועת עניים שנאמר שועת עניים אתה תשמע. לפיכך צריך להזהר בצעקתם שהרי ברית כרותה להם, שנאמר והיה כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון אני.

נמצאנו למדים חידוש בדברי הרמב"ם שחידש מצוות צדקה באופן חברתי-ציבורי. מה המקור לדברי הרמב"ם?

כל ישראל ערבים זה בזה

כאשר נכנסנו לארץ המקום הראשון אליו הגענו היה -הר גריזים והר עיבל כדברי התורה:

וְהָיָה בַּיּוֹם אֲשֶׁר תַּעֲבֹרוּ אֶת הַיַּרְדֵּן אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר ד' אֱ-הָיָה נִתֵּן לָךְ, וְהִקְמַת לָךְ אֲבָנִים גְּדוֹלוֹת וְשָׂדַת אֲתָם בְּשִׂיד... תִּקְיֵמוּ אֶת הָאֲבָנִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַנֵּה אֶתְכֶם הַיּוֹם בְּהָר עֵיבָל..." (דברים פרק כז)

מדוע? מלמדים אותנו חז"ל במקומות רבים שעם כניסתנו לארץ, היינו צרכים

לקבל עלינו את כל התורה מחדש במשמעות מיוחדת של 'כל ישראל ערבים זה לזה' כדברי רש"י **"משקבלו עליהם את השבועה בהר גרזים ובהר עיבל, ונעשו ערבים זה לזה"** (רש"י דברים כט, כח והגמרא בסנהדרין מג ע"ב)

1. הערבות וירושת הארץ

ישנו הבדל במושג הערבות, בין חו"ל לארץ ישראל. בעוד הערבות בחו"ל היא בתור שותפים, הרי שרק עם הכניסה לארץ אנו הופכים לציבור, כדברי הזוהר הקדוש על הפסוק (שמואל ב ז כב) "ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ-ודאי בארץ הם גוי אחד, עמה אקרון אחד ולא אינון בלחודיהו". מאחר שכל ירושתנו את הארץ אינה כפרטים- אלא כציבור של עם ישראל, הרי קבלת הערבות הייתה התנאי לירושת הארץ, כדברי הירושלמי סוטה פ"ז ה"ה:

"אמר רבי שמעון בן לקיש: **בירדן קיבלו עליהן את הנסתרות**. אמר להן יהושע - אם אין אתם מקבלין עליכם את הנסתרות, המים באין ושוטפין אתכם. אמר רבי סימון בר זבדא: ויאות תדע לך שהוא כן, שהרי עכן חטא ורובה של סנהדרין נפלה." וכך מוסברים הדברים ב"צפנת פענח" על הסוגיה בסנהדרין: "הגדר בערבות, משום שכל ישראל הוו כמו מין יחד... ולכן רק כשעברו הירדן, אז הוו כמו **מציאות אחת**, וחלה עליהם ערבות".

שתי משמעויות לערבות

ישנה לערבות משמעות של ריצוי עונש מצד הכלל על מעשה יחיד, כדברי הגמרא בשבועות ל"ט: "וכשלו איש באחיו" (ויקרא כ"ו ל"ז) - "איש בעוון אחיו, מלמד שכל ישראל ערבין זה בזה".

אולם מעבר לכך ישנה משמעות עמוקה של **אחוה חיובית, אחריות של אח לאח בני אבא אחד**. כדברי הרמב"ם בהלכות מתנות עניים (פ"ה ה"ב): "וכל ישראל והנלוה עליהם כאחים הם שנאמר בנים אתם לה' אלהיכם". זאת אחווה פנימית, טבעית, חיונית העושה את "ישראל חטיבה אחת בעולם".

מאז המעמד הגדול של "וייחן שם ישראל נגד ההר" (שמות יט ב), "כאיש אחד בלב אחד", מאז נקבע התפקיד של "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש" (שם ו), נקלט המסר ברוח האומה "הקב"ה וכנסת ישראל- חד הם" (זוהר ויקרא), לכן "נפש אחת

מישראל" כ"כ יקרה, ועל כן האזהרה החמורה של "לא תעמוד על דם רעך" (ויקרא יט טז) הינה דווקא בפרשת: "קדושים תהיו כי קדוש אני". כך מלמדנו המהר"ל:

"כל ישראל ערבים זה בזה, בשביל שהם עם אחד... ודומים לאדם אחד, שאם יש מכה באחד מאבריו שכולם מרגישים בעבור שהם גוף אחד, וכן כאשר אחד מישראל עובר עבירה מרגישים בחטא זה כל ישראל שהם כמו אדם אחד, כי הם עם אחד.. (נתיב התוכחה פרק ב)

ז. מצוות הצדקה- כביטוי לערבות ההדדית

המצווה המבטאת את הערבות ההדדית בצורה חיובית יום יומית היא מצוות הצדקה, ובמשמעותה המיוחדת דווקא בחיים ציבוריים של מדינה יהודית.

מבחינה משפטית- ממוני הינו רכושי הפרטי, ואין לי מחויבות למצוקת האחר. בחברה הקפיטליסטית הדבר עוד יותר בולט כאשר אפשר לטעון כלפי השני- "שילך לעבוד", זוהי אחריותו ולא אחריותי, ולכל היותר שהמדינה תדאג לו. אף מנהיגי המדינה יכולים לטעון- אנו צרכים להיות חברה קפיטליסטית מודרנית, הדואגת רק לאינטרסים הכלליים, ולא למצוקת הפרט. אם כך מה יהא על מצוות הצדקה?

על כך מלמדנו הרמב"ם- שמבחינה של המדינה היהודית הינו דווקא במצוות הצדקה, המבטאת את הערבות ההדדית העומדת בביסוס קיומנו. בעיון ברמב"ם (הלכות מתנות עניים פ"י ה"ד) נראה שהצדקה איננה רק עניין טכני לפתור את בעיית העני, אלא חלק גדול מהלכות הצדקה מתייחס לנוותן, לחברה. התורה מלמדת אותנו לבנות את החברה - על בסיס של צדקה וערבות הדדית:

"כל הנותן צדקה לעני בסבר פנים רעות ופניו כבושות בקרקע אפילו נתן לו אלף זהובים אבד זכותו והפסידה, אלא נותן לו בסבר פנים יפות ובשמחה ומתאונן עמו על צרתו שנאמר אם לא בכיתי לקשה יום עגמה נפשי לאביון, ומדבר לו דברי תחנונים ונחומים שנאמר ולב אלמנה ארנין."

בהמשך הפרק מלמד הרמב"ם על המבנה החברתי הנכון ועל שמונה המעלות בצדקה, אשר הגבוהה ביותר היא- נתינת עבודה וכו'.

ח. המעלה הגדולה ביותר בצדקה-פדיון שבויים

אולם הרמב"ם רצה ללמדנו שישנה מעלה עוד יותר גבוהה במצוות הצדקה,

הדורשת מאתנו את המסירות הגדולה ביותר והיא פדיון השבויים. מצוה זאת מעמידה אותנו בשיא המבחן של הערבות ההדדית. בעוד כל עני רגיל יכול לעשות משהו להקלת מצבו, הרי שהשבוי אינו יכול לעשות מאומה והוא בסכנת חיים, ולכן כאן אנו נבחנו - עד כמה אנו מתמסרים להצלתו. להדגשת העניין הביא הרמב"ם פעמיים את דברי הגמרא מהסוגיה ב"בבא בתרא": **"פדיון שבויים מצוה רבה היא"**, כאשר הרמב"ם מנסח זאת בצורה רחבה יותר: **"אין לך מצוה גדולה כפדיון שבויים"** - בתחילת ההלכה, **ואין לך מצוה רבה כפדיון שבויים** - בסוף ההלכה.

הצ'ל לקחים למנות

בנוסף לכך מביא הרמב"ם את הפסוק (משלי כד, יב) שכדי לעמוד על משמעותו - צריך להתבונן בהקשרו במקורו: **"התנפית ביום צרה צר כחכה הצ'ל לקחים למנות ומטים להרג אם תחשוך כי תאמר הן לא ידענו זה, הלא תכן לבות הוא יבין ונצ'ר נפ'שך הוא ידע, והשיב לאדם כפ'עלו"**

רש"י, מצודת דוד והאבן עזרא מפרשים את הפסוקים באותו כיוון, כפי שמסביר שם אבן עזרא:

התנפית ביום צרה - הבאה על חברך ולא הצלתו: **"צר כחכה** - בעת צרתך... שתהיה בצרה כמוהו ולא תמצא מציל"

בפסוקים אלו מלמדנו שלמה המלך שיתכן שמגיע אלינו צרה - משום שהתעלמנו מאחינו השבוי, ולכן עלול להיות שנהיה בצרה כמוהו ולא נוכל להציל.

מה המקור בתורה לדברים כל כך חריפים?

הלימוד ממכירת יוסף

נראה שהמקור לעניין זה, הוא ממכירת יוסף, כאשר אחי יוסף, אומרים:

"אבל אשמים אנחנו על אחינו אשר ראינו צרת נפשו ולא שמענו - על כן באה עלינו הצרה הזאת" (בראשית מב כא). מתוך אמירה זאת, ומתוך הפנמת הצורך לתקן את מכירת יוסף, מגלה יהודה את מסירות הנפש להצלת בנימין. שיאו של נאומו הנרגש של יהודה בתחילת פרשת "ויגש", הינו בגילוי הערבות: **"כי עבדך ערב את הנער"** ודווקא אז מתוך שיאו של המשבר, צומח התיקון והאחדות. אולם חטא מכירת יוסף המבטא את השורש לקלקול בין אדם לחבירו הינו כל כך חמור, שלא כתוב שנסלח

העוון לאחים. יוסף מנחם אותם "א-לוקים חשבה לטובה" (בראשית נ-כ), אולם לא כתוב שסלח להם.

התיקון למכירת יוסף

את התיקון למכירת יוסף יעשה עם ישראל רק עם חזרתו לארץ, כאשר יקבור את עצמות יוסף בשכם, ויקבל שם את הערבות בהר גריזים והר עיבל. אולם כאשר עם ישראל לא קיים את הערבות - חרב הבית על שנאת חינום, ורבים המדרשים על עשרת הרוגי מלכות שנהרגו לכפר על מכירת יוסף. לכל זאת מכוון אותנו הרמב"ם במילים: ועובר גם על "הצל לקוחים למוות והרבה דברים כאלו..." כלומר: כל שבוי מזכיר לנו את השבוי הראשון- יוסף בבור ומעמיד אותנו במבחן הערבות באופן העמוק ביותר- שלא לחזור על מכירת יוסף. אם אנו מעלימים עין מהשבוי- זועקים אלינו דברי שלמה המלך- "הצל לקוחים למוות" בלשון ציווי, כי אם תתעלמו מן השבוי - אתם עלולים להגיע לצרה כמוהו ולא תוכלו להציל.

ט. ההשתדלות וההסתכנות במצוות פדיון שבויים

השו"ע ביורה דעה סימן רנב, מביא להלכה את הרמב"ם, ומוסיף עליו בסעיף ג: "כל רגע שמאחר לפדות השבויים, היכא דאפשר להקדים, הוי כאילו שופך דמים." החיוב הוא להקדים ככל שאפשר, ולעשות את כל המאמצים הכרוכים בזמן, ממון וכו'.

ביחס לסיכון אישי כדי להציל את השבוי - ישנו חילוק בין מצב רגיל למצב מלחמה. אדם פרטי ששבוי ע"י שודדים וכדומה- איננו מצויים להסתכן כדי להצילו כי "חייך קודמים לחיי חברך". אולם מי ששבוי כחלק ממלחמה נגד עם ישראל- חייבים אפילו להסתכן כדי להצילו. (דוגמת מבצע אנטבה) "לא משאירים פצועים בשטח" איננו רק כלל צה"לי, אלא כלל הלכתי, הנובע מכך שבמלחמה עולה מדרגת הערבות לדרגה הגבוהה ביותר, כעין גוף אחד ממש. אם נשאר פצוע בשטח- אין זה אדם פרטי, אלא חלק מעם ישראל נשאר פצוע בשטח. אם לא נציל אותו- אנו עלולים לאבד את החוסן המוסרי שלנו כעם ישראל, ואת הכוח להמשיך ולהלחם. כך לגבי פצוע בשטח, וכך לגבי חייל הנמצא בשבי האויבי.

[הרחבה בעניין: הרב וולדנברג "ציץ אליעזר" חלק יב סימן נז, הרב יעקב אריאל, "באהלה של תורה"- הלכות א"י, סימן י"ט, הרב שלמה גורן "תורת המדינה" עמוד 424, הרב יהודה זולדן" מלכות יהודה וישראל" עמוד 335]

את גילוי הערבות בחילוף שבויים בצורה עליונה ביותר, זכינו לקיים לפני 30 שנה-
 "במבצע יהונתן", בשחרור הנועז של החטופים מאנטבה. בדומה לאברהם אבינו שמסר
 נפשו להצלת לוט, סיכנו את עצמם טובי החיילים של צה"ל-להצלת החטופים ובסייעתא
 דשמיא מיוחדת הסתיים המבצע בהצלחה עצומה, למרות המחיר ששילמנו.

י. שבוי ונעדרי צה"ל

השבוי היחיד שנמצא כיום בשבי, ידוע היכן הוא וניתן להצילו מיידית ללא צורך
 במלחמה - הוא יהונתן פולארד, השבוי 29 שנה בכלא האמריקאי, רק משום
 שהצילנו מסכנות גדולות.

תשובת הראשל"צ הרב מרדכי אליהו זצ"ל ביחס ליהונתן פולארד

הראשל"צ הרב מרדכי אליהו זצ"ל ענה לשואלים - האם יש מצוות פדיון שבויים
 ביחס לפולארד?

תשובה: "את השואלים צריכים לשאול כיצד עולה על דעתם הספק הזה? ברור
 הוא שיש מצווה רבה וחובה גדולה על כל עם ישראל באשר הוא נמצא,
 לעזור ולסייע בכל כוחם ומאודם, לעשות ולפעול להוציא ולשחרר,
 את ה"ה יהונתן פולארד הי"ו שמסר עצמו לטובת הצלת כלל עם ישראל".

לגבי יהונתן פולארד - בנוסף למצוות פדיון השבויים, מוטלת עלינו האחריות להציל
 חייל בשבי, של מי שסיכן עצמו עבור עם ישראל והציל את כולנו מסכנות גדולות.

סיפורו של יהונתן פולארד, ושל השבויים והנעדרים האחרים - ממחיש לנו עד
 כמה הלכות פדיון שבויים הינם מעשיות ונוגעות לחיינו, שלא נתעלם מפדיונם,
 ונעשה הכל לשחררם. ויהי רצון שיקיים בנו: "ופדויי ה' ישובון ובאו ציון ברינה..."

פולארד

הרב ליאור אנגלמן

כבר חווינו זאת פעם, בהיסטוריה של עם ישראל, את הרגע שבו המלכות "מקריבה" את יהונתן.

שאל המלך נשבע: "ארור האיש אשר יאכל לחם עד הערב, ונקמתי מאויבי" (שמואל א, יד, כד). יהונתן, בנו, ירד להכות בפלשתים והצליח. הוא עשה זאת למען כלל ישראל ולמען ניצחון מלכות שאול, אך ביוזמה פרטית, בלי ידיעת אביו. יהונתן לא היה מודע לשבועה המצווה לצום וטעם מן הדבש. לבסוף מתגלה הדבר לשאול. נאמן לשבועתו הוא אומר: "כה יעשה אלהים וכה יוסיף, כי מות תמות יונתן" (שם, פס' מד). לאחר שנודע דבר השבועה ליהונתן הוא מפסיק לאכול, אך מתנגד נחרצות לרעיון השבועה, על פי תפיסתו אילו היתה רשות לאכול, הניצחון על הפלשתים היה מוחץ עוד יותר.

הגזירה הזאת מעוררת מחאה עממית טבעית שאיננה מתוכננת: "ויאמר העם אל שאול: 'היונתן ימות, אשר עשה הישועה הגדולה הזאת בישראל?! חלילה! חי' אם יפול משערת ראשו ארצה, כי עם אלהים עשה היום הזה. ויפדו העם את יהונתן ולא מת" (שם, פס' מה). במקום שבו המלכות חורצת את דינו של יהונתן, קם העם ותובע שייעשה צדק עם מי שמסר נפשו למען המלכות ולמען העם.

והנה, לפני כמה שנים נדמה כי חזרה ההיסטוריה על עצמה. מנהיגי המדינה שחבה חוב עצום למרגל, יהונתן, הפנו לו עורף, נעלו בפניו את שערי השגרירות, והתנכרו לו ולמחויבות כלפיו, מתוך תקווה להציל בכך את יחסי ישראל עם ארצות הברית. בעוד שהמדיניות הרשמית מפקירה את המרגל שנשלח על ידה לציפורני הנקם של הממשל בארצות הברית, יוצא העם למאבק על הכרה בו והצלתו.

כמובן שכל עריכת השוואה בין אירועים היסטוריים מימי התנ"ך לאירועים בני זמנינו לוקה בשטחיות ובאי-דיוק, אבל נדמה שבמקרה שלפנינו, חוסר הדמיון משחק לרעת המתרחש בהווה – בעוד שיהונתן, בנו של שאול, יצא לפעולה צבאית מחתרית על דעת עצמו, יהונתן פולארד היה שליח מטעם מדינת ישראל, הוא לא פעל על דעת עצמו אף לרגע אחד. בעוד שעל יהונתן נגזר העונש בשל מעשה שאיננו מעשה מלחמתי, אלא מעשה כביכול אישי, טעימת הדבש לפני תום

הניצחון, עונש המאסר שנגזר על פולארד נגזר ישירות בשל פעולותיו למען מדינת ישראל.

בעוד ששאלו שהכריז "מות תמות יונתן" נסוג מעמדתו לאחר שהוא שומע את הזעקה העממית הכנה והמוצדקת, למנהיגי ישראל נדרשו שנים ארוכות עד שנעתרו לתביעה העממית לעשות צדק למען שליח המדינה, להכיר באחריותנו כלפיו ולתבוע את שחרורו. רק בשנים האחרונות, סוף-סוף, ניצבות ממשלות ישראל מאחורי יונתן, ועדיין לא בנחישות המוחלטת שעשויה להביא לשחרורו.

זאת ועוד, יונתן, בנו של שאול, אכן חטא ועבר על שבועת אביו, אמנם בשוגג ובלא יודעין, אבל כל חטאו של יונתן פולרד הוא בכך שנתפש... כל מעשיו הרי היו מצווה מן המובחר. אם יש דמיון מובהק בין המקרים הוא נעוץ בטענת העם: "היונתן ימות, אשר עשה הישועה הגדולה הזאת בישראל!?" (שם), וכלשון רבנו ישעיה: "שמסר נפשו למות בעבור ישראל על אהבת ה'".

לשמחתנו, חלק נכבד בציבוריות הישראלית לא שתק, ותבע את האמת הפשוטה הזאת במשך שנים רבות, עד שהצליח להגיע לכך שהתביעה המוסרית מאין כמוה לשחרור פולארד תהפוך לתביעה רשמית של ממשלת ישראל. לכל הפחות החרפה רווית חילול ה' של מדינת ישראל שבוגדת בשליח שלה עצמה, סרה מעלינו. מי יודע כמה מן הקשיים שבאו עלינו במישור הלאומי בשנים הללו, באו כדי לתבוע את עלבוננו של פולארד ועלבוננו של הצדק הטבעי שנרמס, מי יודע כמה ממאורעות חיינו נועדו כדי להעלות בנו את ההכרה: "אבל אשמים אנחנו על אחינו, אשר ראינו צרת נפשו בהתחננו אלינו ולא שמענו, על כן באה אלינו הצרה הזאת" (בראשית מב, כא).

וכי ראש הממשלה הנכבד, מר בנימין נתניהו, אינו יודע את כל מה שנכתב כאן? יודע גם יודע. וכי אינו מרגיש בעוול המוסרי שהוא מבצע בשנים האחרונות, נכנע ללחץ אמריקאי להוציא לחופשי רוצחים (פשע כשלעצמו), ולא לשמוע מהם אפילו הבטחה מילולית באשר לעתיד האיש שלנו ששבוי בידיהם? ודאי מרגיש, וודאי זה כואב לו. אלא שראש ממשלה, נחוש ככל שיהיה, זקוק לגיבוי נרחב בעם. פולארד נתפס זמן רב בטעות כיקירם של אוהבי ארץ ישראל השלימה ו"פעילי ימין", ואולי המשימה הגדולה עכשיו להפוך אותו לקונצנזוס ישראלי שאין עליו עוררין. מול נחישות כזו, יש להניח שארה"ב לא תוכל לעמוד.

ה"שפת אמת" (פרשת וארא), מברר את משמעות דברי משה: "...הן בני ישראל לא שמעו אלי, ואיך ישמעני פרעה ואני ערל שפתיים..." (שמות ו, יב), הלוא הסיבה לכך

שבני ישראל לא שמעו אל משה היא "מקוצר רוח ומעבודה קשה", אם כן, יתכן לכאורה שפרעה כן ישמע אל משה, הרי הוא אינו נתון בעבודה קשה?

אמנם, כדי שישמע פרעה למשה, צריך שעם ישראל עצמו יהיה מודע לצדקת דרכו, ומשה טוען שבשלב זה, כשעם ישראל עצמו אינו משוכנע, אין כוח של שכנוע פנימי עמוק בעם, שיקרין את הוודאות בצדק הזה כלפי פרעה וימס את לבו.

העיקרון הזה נכון גם היום על פני כל השדה המדיני. קשה להקרין לאומות העולם את צדקת דרכנו כשאנו עצמנו לא משוכנעים עד תום, ולראש הממשלה קשה לעמוד בנחישות על שחרורו של פולארד בלי תנאים כל עוד אין עמדה מוצקה ומוחלטת של כלל העם בעד מהלך שכזה.

זוהי המשימה כעת, להנחיל את הערבות לפולארד בכלל הלבבות ומהר, השעה דוחקת, האמת זועקת לשמיים, וקול דמי אחינו יונתן זועק מבינות לסורגי תאו החשון. בימים שבהם התגלה קלונה של ארצות הברית המאזינה ומצותתת לידידתה ישראל, הגיע הזמן להסיר את לוט הצביעות ולקרוא דרור ליהונתן, שרבים מאיתנו חבים לו את חיינו מבלי שנהיה מודעים לכך.

פלא שעוד צריך לעסוק בזה ולכתוב על הדבר המוסרי הפשוט ביותר. שלחנו אותו. הוא בילה את רוב חייו בחיים שאינם חיים כדי שאנו נחיה חיים ראויים לשמם. היום, לפני הכול, לפני שיהיה מאוחר, צריך לעצור עיסוק בכל נושא אחר שעל הפרק ולשחרר את האיש היקר הזה, בשם היושר, האמת והצדק.

מידע על פולארד, עדכונים והרשמה לפעילות:

בעברית: www.freepollard.net ובאנגלית: www.jonathanpollard.org

טלמסר 054-6437218

רעיון לפעולה יומיומית:

טל/פקס' ללשכת ראש ממשלתנו. טל' 02-6705511, פקס' 02-5664838

ולשגרירות ארה"ב: טל' 03-5197575, פקס' 03-5164390.

הועד להשבת יהונתן פולארד הביתה

ת"ד 157, קרית יערים 90840

פקס 02-5636162 טל' 02-6536090, 055-665036.

השיר "הבלדה ליהונתן פולארד"

מילים: הרב שלמה אבינר. לחן: הרב יואב מלכא. ביצוע: מרדכי פישר, מופץ

בדיסק בעברית או באנגלית אצל תחיה 02-6514797, 054-6618155.

התרומה (10 ₪) קודש למאבק לשחרורו.

כתובת נשיא ארה"ב:

The White House

Pennsylvania Ave NW 1600

Washington, D.C. 20500

USA

כתובת למשלוח מכתבים ליהונתן:

Jonathan Pollard #09185-016

P.O. Box 1000

Butner, NC 27509

USA